

De kerkorde van de Ned. Herv. Kerk

KERKELIJK LEVEN

OP EN OM 'T KERKPLEIN

Bij de „nieuwe koers" in de Ned. Herv. Kerk paste een „nieuwe Kerkorde", die 7 Dec. 1950 met grote meerderheid van stemmen (76 tegen 14) werd aangenomen. Nieuw is deze K.O. veel minder tegenover de pas vaarwel gezegde regeling dan tegenover de Dordtse K.O. Opgeheven werd eind 1950 niet 'n Kerkorde in de historische zin van het woord, maar een genootschappelijk algemeen reglement, dat echter in zijn grondlijnen zeer grote overeenkomst vertoont met de nieuwe kerkorde. Inderdaad nieuw is deze K.O. tegenover de Dordtse K.O., niet alleen in temporele, maar ook in principiële zin.

Natuurlijk moest de vraag onder de ogen worden gezien, waarom men in 1950 en voorafgaande jaren niet teruggreep naar de van ouds vigerende kerkorde. In zijn „Nederlands Hervormd Kerkrecht" (1951) geeft Prof. Haitjema hierop antwoord. Hij schrijft: „dat nog in de 19e eeuw vrijwel iedere beweging, die zich tegen de kerkordelijke vormen, waarin de Nederl. Hervormde Kerk zich met het Kon. Besluit van 7 Januari 1816 van Koning Willem I had moeten voegen, principieel en bewogen had verzet, naar de „Dordtse Kerkorde" met heimwee had terugverlangd als naar een model voor een zuivere, typisch-Gereformeerde kerkrichting. Dat dit steeds maar weer terugzien op Dordrecht (1619) overigens niet weinig geforceerd heeft, is klaar als de dag. Twee eenvoudige en veelzeggende feiten moge ik aanvoeren, om het geforceerde van deze bewondering voor de Dordtse Kerkorde te doen gevoelen".

Deze aanloop verradert het onconfessionele standpunt van de schrijver inzake de kerk. De Hervormde Kerk had tot op 1816 een kerkorde, die gegrond was op de Geloofsbelijdenis, art. 27-32. Door de coup d''état van Koning Willem I werd die kerk omgezet in een genootschap, met een tegen alle recht en bevoegdheid opgedrongen Reglement en verlaagd tot staatscreantuur en staatsdienares, terwijl alle verzet hardhandig werd neergeslagen. Wanneer nu de Hervormde Kerk, naar de steeds weer uitgesproken begeerte op een nieuwe kerk wil worden, en zich ontpoort van de wederrechtelijk opgedrongen organisatie, wat ligt dan meer voor de hand, dan dat ze teruggrijpt naar de kerkorde, die, zakelijk onveranderd, sinds 1571 accoord was van federatief samengaan der Gereformeerde Kerken? Is het onbegrijpelijk, dat men onder het anti-gereformeerde juk, door Koning Willem I opgelegd, heimwee had naar de oude, op de Belijdenis gegronde Kerkorde? Wie dit heimwee veroordeelt, verklaart impliciet, dat het: „wij geloven en belijden" van de artt. 27 tot 32, hem vreemd is.

De schrijver vervolgt: „In de eerste plaats lag er reeds force majeure in het feit, dat er tussen de z.g. Leicester-synode te 's-Gravenhage in 1586 en de 19e-eeuwse jaarlijkse synoden onder de vigeur van het reglementaire kerkrecht uit de dagen van koning Willem I geen periodieke nationale Nederlandse synoden konden gehouden worden. Waren deze in die langdurige periode van meer dan twee en een kwart eeuw wel geregeld gehouden, zij het dan ook wat minder vaak dan men zich in de reformatische eeuw aanvankelijk voorgenomen had (nl. om de drie jaren), dan zou stellig het Nederl. Geref. kerkrecht zich in dit omvangrijke tijdvak wel in zulk een zin verder ontwikkeld hebben, dat ook de stoerste Calvinist in het Koninkrijk der Nederlanden van de 19e eeuw niet op de gedachte zou zijn gekomen om op de Dordtse

heid ver hebben gebracht. Er is een wijsgeer geweest, die manmoedig de giftbeker dronk.

Er wordt verhaald van Seneca, dat hij van keizer Nero de boodschap krijgt, dat hij zelfmoord moet plegen. Dr J. N. van Sevenster beschrijft in zijn boekje: „Leven en dood in de Evangelien" deze daad als volgt: „Als zijn vrienden in tranen uitbarsten, roept hij hen tot standvastigheid terug. En als hij ook zijn vrouw heeft aangepoord om zich over de dood van haar echtgenoot te troosten met de beschouwing van een leven, geheel gewijd aan de deugd, opent hij zich de aderen en gaat, tot het einde toe de pijn manmoedig verdragende, inderdaad met zekere tred de dood tegemoet."

Zulk een leven en zulk een sterven is voor iemand die de HERE vreest onmogelijk en zulk een heldhaftigheid wordt ons in de Schrift niet als ideaal voor ogen gesteld. Het is de HERE ook niet welbehagelijk. Want het is de houding van de hoogmoedige mens, die van genade niet leven wil en niet gebroken is van geest noch verslagen van hart. Ware „helden" maakt de HERE van hen, die Hem vrezen. Die naar de stem van zijn Knecht horen. Die in duisterteden op Hem betrouwen en van Hem alles verwachten.

„De HEER betoont Zijn welbehagen Aan hen, die need'rig naar Hem vragen, Hem vrezen, Zijne hulp verbeiden, En door Zijn hand zich laten leiden; Die, hoe het ook moog' tegenlopen, Gestadig op Zijn goedheid hopen, O Salem, roem de HEER der heren; Wil uwe God, o Sion, eren." H. J. J.

Kerkorde terug te grijpen als op het non plus ultra van een zuiver-Gereformeerde Kerkendrdening".

Wonderlijke redenering! Dat wil zeggen: men moet niet op de Dordtse K.O. teruggaan, want die was niet gereformeerd gebleven, indien er regelmatig synoden waren gehouden. Zo kan men met evenveel recht 't volgende, even dwaze, betoog opzetten, ingeval iemands vader, die bij zijn leven zijn spieren krachtig geoefend had, op middelbare leeftijd was weggenomen: je moet, als je die jongen aanzet meer lichaamsbeweging te nemen, hem zijn vader niet ten voorbeeld stellen, want was die vader oud geworden, dan was het een zwakke, slappe, zich traag bewegende man geweest. — En dan wil een dergelijk praatje doorgaan voor een argument tegen de herinvoering van de Dordtse Kerkorde.

Maar Prof. Haitjema heeft nog een andere pijl op zijn boog:

„Het tweede feit, waarop ik de aandacht vestigen wil, laat wellicht nog duidelijker gevoelen, dat het teruggrijpen op de Dordtse Kerkorde door het Geref. Protestantisme van de 19e en de 20e eeuw geforceerd is. Zowel de Afscheidenen van 1834 als de Dolegenden van '86 hebben zich wel in hun kerkrechtelijke regelingen voor hun kerkformaties met geestdrift weer verbonden verklaard aan de Dordtse Kerkorde, maar ontnamen tegelijkertijd met nogal vèr gaande vrijmoedigheid alle actuele betekenis aan die bepalingen uit de Dordtse kerkenordening, welke door de veranderde situatie in de verhouding van Kerk en Staat in de 19e eeuw geen toepassing meer konden vinden. Zowel de mannen van de „Christelijke Afscheiden Kerk", later de „Christelijk-Gereformeerde Kerk", als die van de „Dolerende Kerken", later de „Gereformeerde Kerken in Nederland", drukten maar al te gretig dié kerkordelijke bepalingen van de Dordtse Synode cursief, of zetten ze tussen haakjes, waarin vanuit de theocratische belijdenis van een organische vereniging van Kerk en Staat aan de overheid bevoegdheden werden toegekend, die de 19e eeuwse overheden niet meer begeerden te bezitten, b.v. het recht van approbatie op de beroeping van predikanten naar gemeenten, die over het territoire van hun burgerlijk gemenebest zich uitstrekten."

Tot zover prof. Haitjema. Dat komt dus kort en goed hierop neer: de Dordtse Kerkorde is onaanvaardbaar, want de situatie inzake de verhouding Kerk en Staat is inmiddels veranderd. Als dit nu het bezwaar is, dan had men toch ook eens den volke moeten laten zien, wat een verdwijnend klein deel van de Dordtse K.O. wijziging behoefde om alle bezwaartelaten vervalten.

Waarom zegt men toch niet eenvoudig waar 't op staat? Waarom toch altijd weer met veel woorden om de zaak heengedraaid?

Die was eenvoudig deze: met de Dordtse K.O., dat is: de Belijdenisgetrouwe K.O. in de hand, kon men zijn opzet, de doorbraak te forceren, niet bereiken.

P. D.

Kerk-rechten of Leden-rechten?

In de revolutionnaire Franse tijd is de vraag of de kerkelijke goederen toebehoren aan de kerken als corporaties dan wel aan haar leden, welke vraag ook in onze dagen van groot belang is, aan de orde geweest. Hoe dachten de Frangezinden toen over de goederen van de aloude Gereformeerde Kerk? In de dissertatie van Lohman: „De Kerkgebouwen der Ger. (Herv.) kerk" vinden wij op pag. 192 de volgende mening van Lockhorst weergegeven: „Ziet hier, representanten, mijne bedenking: wij moeten nu doen, hetgeen toen ter tijd had behooren te geschieden. — Namelijk de voorvaders der protestanten zijn zo wel als die der R.K. contribuanten aan de zogenaamde geestelijke fondsen geweest — verandering in godsdienstige gevoelens kan naar mijn inzien geen verandering in aanspraak op eigendommen maken. En dus dunkt mij, moesten die goederen welke tot Kerkelijke zaken zijn bestemd overeenkomstig die bestemming, onder de verschillende Gezindheden worden verdeeld — zoo, dat elk daar in naar het getal der belijders een deel in dezelve ontvingen, maar met geen ander recht, dan om dezelve tot kerkelijke zaken naar derzelver bijzondere inrichtingen te gebruiken."

En in overeenstemming met dit standpunt bepaalde art. 6 van de Additionele Artikelen tot de Acte van Staatsregeling voor het Bataafse volk van 1798: „Alle Kerk-Gebouwen en Pastoerij-Huizen der voormaals Heerschende Kerk, voor zoo ver" zij, door aanbouw uit de afzonderlijke Kas der Gemeente, geene bijzondere en wettige eigendommen zijn, worden overgelaten aan de beschikking van ieder Plaatselijk Bewind, om deswege tusschen alle Kerkgenootschappen eenig vergelijk te treffen, en wel binnen de eerstkomende zes Maanden na de aanneming der Staatsregeling.

De grondslag van dit vergelijk is, in iedere Plaats,

Wat zullen we sturen:

Dameshoeden of gouden ijzers?

Onder het kerknieuws van „Kerknieuws" trof ons dezer dagen een rij van problemen, waarmee de meerdere vergaderingen van de Gereformeerde Gemeenten te worstelen hebben. De classis Kampen heeft lang gedelibereerd over de vraag of een rustend spoorwegarbeider, bezwaard met een mede door Zondagsarbeid verkregen pensioen, wel toegelaten kon worden tot de gemeenschap der kerk? Men kwam er niet uit. Op een volgende vergadering zal de zaak weer dienen. Als wij een voorstel mochten doen, dan zouden wij adviseren, dat die met pensioen belaste arbeider-inruste een zevende deel van het pensioen terugstort in de kas van de Nederlandse Spoorwegen. Eerlijk is eerlijk. Dan was 'a mans portemonnaie, dan waren ook de consciënties der ter classis Kampen afgevaardigden ontlast. En misschien werden de spoorwegtarieven door die meerdere inkomsten van de N.S. weer wat goedkoper. Hetgeen op zijn beurt ook de reiskosten naar de classis verminderen zou. Ho —! Daar had D.E.C. niet aan gedacht. Want van zalk geld mogen de classiskosten niet minder worden. Ik geef mijn raad voor beter — — —

De classis Rotterdam stelde ter vergadering van de particuliere synode van het (Wilde!) Westen de vraag, hoe men moest handelen met gemeenteleden, die er een televisietoestel op na houden? Deze zaak kon op de mindere vergadering niet worden afgedaan. En deswege werd deze zaak verwezen naar de generale synode. Hetgeen — eerlijkheid gebiedt ons het te erkennen — ook kan geschied zijn, omdat de televisie daar reeds tot de kerken-in-t-gemeen behoort. De televisie — de verziendheid.

Maar het meest trof ons het bericht, dat de particuliere synode van het (toch wel zèér Wilde!) Westen een voorstel aannam van de classis Dordrecht (1618 — 1619) geen vrouwelijke personen met kort geknipt haar toe te laten tot het doen van belijdenis en het komen tot de doop.

Ik stel mij voor, dat van de wanden van het vergaderlokaal een aantal oudtvaders van tussen de lijsten, die hun beeltenis omvat houden, instemmend heeft geknikt, toen deze Dordtse leefregels tot knippatronen voor het gehele Westen werden verheven: de pruiken van deze (mannelijke) personen bewogen zich. Ook de zeven „batterijen" van de pruik van Schortinghuis. Er komt daar werk aan de winkel. Bij het onderzoek van de belijdenis-catechisanten zullen de ouderlingen voortaan niet alleen de jongens „onder het vestje", maar ook de (Zeeuwse) meisjes onder de muts moeten kijken. Want de vrouw moet een macht op het hoofd hebben.

Dat doet me opeens denken aan de dominee, die — het was in de oorlogsjaren — bezoek kreeg van een nog jeugdig gemeentelid, die kwam verklaren, dat hij bezwaard was. Dat trof. Want dat was dominee ook. Maar spoedig bleek, dat ook dominee de dag niet moeten prijzen voordat de avond gevallen is. Want het bleek, dat de bezoeker anders bezwaard was dan de bezochte. Het was maar, dat er tegenwoordig zoveel meisjes in de kerk zaten met ongedekte hoofden. En de vrouw — zo sprak hij — moest een macht op het hoofd hebben. Dat was naar zijn mening een gebod voor alle tijden en voor alle plaatsen. Een oecumenisch gebod also. Van kracht voor de gehele gewoonde wereld. Van Groenlands koude bergen tot Java's tropisch strand. En hoe dominee ook praatte, hij vermocht niet deze ouwelijke jongen te overtuigen van het tegendeel.

Toen probeerde hij het anders.

Hij deed alsof hij zich gewonnen gaf.

En zei: dan moet het met de zending ook anders. Dan moeten we onze zendelingen een schip vol dameshoeden meegeven. Want tot dusver gaan die javaanse en soembanese vrouwtjes altoos blootshoofds naar de kerk. Dat moet dan ook anders. Misschien was het maar het beste, die juffrouw van de overkant — de studeerkamer zag precies op een dameshoeden-winkel uit — naar Indië uit te zenden. Dan kan die die vrouwtjes wat vlotte hoedjes aanmeten.

De mond van de bezoeker viel open.

Hij maakte een afwerend gebaar.

Maar dominee ging onverstoort voort: Of, jochie, wou jij die vrouwtjes allemaal een gouden oorijzer cadeau doen, met een kanten muts?

De jonge man begon het spel door te krijgen.

En stapte op.

Vriendelijk uitgeleid door zijn dominee.

De juffrouw uit de hoedenwinkel liet juist het gordijn vallen.

D. E. C.

het grootst aantal van Leden der onderscheiden Kerkelijke Genootschappen, hetgeen alzoo de relatieve meerderheid van Zielen zal uitmaken.

Hetzelve zal de voorkeus hebben omtrend de naasting eener Plaatselijke Kerk en Pastoerij, onder bepaling echter, na gedaane begroting van de waarde dier Gebouwen, van eene maantige uitkeering, hetzij in eens,